

зв'язку з появою нових різновидів таких предметів і необхідністю тим самим більш чіткого розмежування старого і нового поняття. Подібне явище отримало назву "диференціюючої реномінації".

Утворення нових слів шляхом метонімічного переносу та евфемізації призводить до змін в семантичній структурі як лексеми в цілому, так і в її окремому варіанті.

З точки зору морфології під час створення американських неологізмів відбуваються такі процеси:

- виникають нові афікси, напівафікси та афіксоїди, зокрема *cyber-*, *tele-*, *-erati*, *kibi-*, *dot.*, *com.* та інші.
- посилюється тенденція створення багатокомпонентних комбінацій;
- у зв'язку із тенденцією раціоналізації англійської мови та економії мовних зусиль набуває більшого масштабу скорочення слів, особливо абрєвіація та створення акронімів;
- відбувається процес накопичення морфологічних неологізмів на основі нових моделей словотвору, зокрема "абрєвіація + іменник", "іменник + числівник", "частка + іменник".

Отже, тенденція утворення нових лексичних одиниць, що має місце в інформаційному, політичному та соціальному просторах американського суспільства, значною мірою впливає на словниковий склад англійської мови і у зв'язку з цим відбуваються певні зміни в традиційній семантичній системі. Це потрібно брати до уваги, вивчаючи лексико-семантичні процеси розвитку англійської мови.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СПОРТИВНИХ ТЕРМІНІВ

Доп. - Ворушило Я. В., ПР-13.
Наук. кер. - ст. викл. Таценко Н. В.

Спортивна лексика є доволі специфічною. Її специфіка полягає, з одного боку, в її професійності, а тому,

термінологічності, а з іншого – в її доступності для широкого кола носіїв мови, і отже, її виході за межі терміносистеми. Спортивним термінам властиві ознаки, які не характерні для терміносистемам взагалі (експресивність, синонімія, сполучуваність та ін.).

Останнє десятиліття ХХ ст. в історії української мови виділяють як окремий етап: відбулися значні зміни в її функціональному статусі і функціонально-стильовій системі, в її взаємодії з іншими мовами, в системах її лексики, фразеології, словотвору, граматики і в стилістичних ресурсах. Однією з суттєвих характеристик лінгвокультурологічної ситуації в Україні є той факт, що знання англійської мови, розуміння багатьох англіцизмів, які нещодавно увійшли в українську мову є одним із суттєвих компонентів мовної компетенції. Наприкінці ХХ ст., коли англійська мова набула інтернаціонального значення, мова українського спорту була переповнена англіцизмами та американізмами, які досить швидко закріпилися в спортивній лексиці різного рівня та сфер вживання. Відповідно співвідношення інтернаціональних (запозичених) та автентичних (національних) термінів у сучасній українській спортивній термінології становить 75% до 25%.

Для початкового періоду існування в українській мові нової спортивної лексики характерно: варіативність форми, змінність у написанні та вимові. Реакцією української мови на складні соціокультурні процеси епохи постмодернізму та глобальну перемогу фемінізму стала поява в англо-американських запозиченнях більшої кількості іменників жіночого роду. Семантичні модифікації, яких зазнають англійські запозичення в мові українського спорту, в більшості випадків, призводять до конотативних зрушень: слово набуває емоціонально-експресивного забарвлення. Прототипна модель утворення “інгових” закінчень не актуальна для українських дериватів.

Запозичені спортивні англіцизми, окрім виконання цілої групи притаманних їм номінативних та дериваційних

функцій, включаються в процес реалізації таких раніше не властивих їм прагматичних функцій як емоціонально-оцінних, соціально-атестуючих, та ігрових. До низки основних динамічних процесів, що характеризують розвиток спортивної термінології сучасної української мови, належать запозичення, інтенсивна адаптація, активізація та деархаїзація англомовної лексики, її деривація та розширення функціонально-стилістичних можливостей.

На процес засвоєння українською мовою найновіших англіцизмів впливають різноманітні фактори, одним з яких є наявність у мові-реципієнті сформованих систем термінів, що відносяться до тієї чи іншої сфери. Спортивні терміни англійського походження є настільки невід'ємною частиною сучасної української мови, що часто їх походження навіть не відчувається (наприклад: хокей, тайм, старт, фініш та ін.). Слова, що входять в цю тематичну групу, розподіляються по декільком лексико-семантичним парадигмам. Першу з них представляють лексеми, що були запозичені не з ціллю найменування нових для української дійсності реалій, а з ціллю більш раціонального вираження вже відомих спортивних явищ (овертайм, плей-офф, трансфер, драфт). Наступну лексико-семантичну групу із загальною семантичною ознакою (ознака "агентивності") та загальним структурним елементом (суфіксом – ер) утворюють англіцизми-найменування спортсменів (байкер, плеймейкер, райдер, ролер). Вхідженню даних слів у мову та їх подальшому засвоєнню сприяє існування в українській мові більш старих запозичень цього типу (наприклад, боксер, голкіпер, спринтер та ін.). В третю лексико-семантичну парадигму входять нові слова-назви видів спорту (армрестлінг, пауерліфтінг, стрітбол та ін.). В останню лексико-семантичну групу включені англіцизми-найменування спортивного обладнання – байк, скейтборд, скутер. Однією з причин запозичення слугує потреба уточнити чи деталізувати відповідне поняття, розмежувати деякі відтінки у значенні. Таким чином, уже існуюче в мові

слово і запозичене, немов ділять сфери свого семантичного впливу, причому ці сфери можуть пересікатися, але ніколи не співпадають повністю.

Спортивні терміносистеми відрізняються від наукових термінологій, але не протиставляються їм. Розглянемо це положення.

1. Спортивні знання, як і наукові, закріплюються в термінах, тому спортивна термінологія, як і наукова, виконує не лише номінативну, а й акумулятивну функцію.

2. В спорті завжди існує елемент змагання, боротьби з суперником або з небезпекою, а це передбачає оцінку дій спортсмена. З цього випливає важливий наслідок: можливість терміна сполучуватися з оціночними словами, не змінюючи власну предметно-понятійну віднесеність, що не властиво для переважної більшості наукових термінів. Але деяким наукам все-ж таки притаманний певний елемент боротьби, змагання (філософія, , соціологія, історія, політологія та ін.). Тому синтагматичні (сполучувальні) особливості спортивної термінології не дуже відрізняють її від термінології наукової.

3. Спортивна термінологія використовується не лише в текстах наукових статей, підручників (як наукова), але і в газетах, журнальних статтях, звучить в усному мовленні радіо- та телекоментаторів. Публіцистичний стиль, для якого характерна не лише функція повідомлення (як для наукового стилю), але і функція впливу, яка, по-перше, розширює лексичну валентність спортивних термінів, а по-друге, спонукає спортивних журналістів вживати експресивні еквіваленти офіційних термінів (ненормативні терміни). В результаті в публіцистичних текстах спортивна термінологія представлена різноманітними стилістичними прошарками. Разом із стилістично-нейтральними термінами активно використовуються терміни розмовні, а також сленгізми (що пояснюється азартністю спортивних ігор та емоційним настроєм спортсменів).

4. Наукова термінологія представлена переважно іменниками або іменниковими сполученнями. Спостереження

за термінологіями ігрових видів спорту дає ще один важливий результат: показує активність дієслів у процесі термінологізації загальноживаних слів. Наявність великої кількості дієслівних терміносполучень — це одна з граматичних особливостей терміносистем спортивних ігор.

5. Інша важлива особливість, на яку слід звернути увагу, — це зміна напрямку похідності термінів-дієслів і термінів-віддієслівних іменників, що є опорними компонентами терміносполучень. В лінгвістиці таке явище називають зворотним словотвором, зворотною деривацією або ре-деривацією (це такий словотвір, за допомогою якого нове слово утворюється від існуючого не як похідне, а як твірне). В наукових термінологіях процес зворотної деривації практично не поширений.

6. В спортивній термінології також присутнє явище синонімії. Хоча термінологія не впроваджує використання синонімів, проте у мовній практиці вони існують, передаючи те чи інше поняття з усіма його найточнішими відтінками та виражають всю гаму пов'язаних з ним емоційно експресивних нюансів.

7. І науково-технічна, і спортивна термінологія нерідко поповнюється одиницями, утвореними лексико-семантичним способом — шляхом семантичного розщеплення загальноживаного слова. В наукових термінологіях для метонімічного переносу характерні як утворення типу “слово загальноживаної мови — термін”, так і типу “термін — термін”. Спортивна термінологія, на відміну від наукової, не дає прикладів, коли термін утворюється від загальноживаного слова на основі метонімії. В той же час метафоричне перенесення реалізується в терміносистемах різних типів з однаковою закономірністю: в більшості випадків метафоризується конкретна лексика; у сфері абстрактної лексики метафоризація відбувається не так часто.

8. Одним із цікавих явищ є спортивна фразеологія. Фразеологізми майже завжди мають деяке емоційне забарвлення і тому не вписуються в науково-технічні тексти.

Нерідко фразеологізми мають не зовсім ясний зміст, що повністю суперечить духу науково-технічної мови. Але фразеологічні одиниці найвиразніше передають дух і неповторну красу мови, яку створював народ протягом віків для потреб спілкування. Виділяють: суто спортивних фразеологізми, які вживаються лише в цій галузі людської діяльності; фразеологізми, які прийшли в мову спорту із загальнонародного вжитку; фразеологізми які із суто спортивних стали загальноживаними. Часто фразеологізми відтворюють дійсність глибше, ніж окрема синонімічна йому лексема.

Таким чином, спортивні і наукові термінології мають багато спільного. В зв'язку з цим неправомірно відносити спортивні терміносистеми до розряду периферійних; тим більше не слід розглядати спортивну лексику як нетермінологічну. Зіставлення спортивної і наукової термінології дозволяє виявити специфіку терміносистем різних типів.

СПОСОБИ УТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Доп. - Шепотько А. Г., ПР-11.
Наук. кер. - доц. Кобякова І. К.

Юридична термінологія виступає найбільш важливою та інформативною частиною мови права. Питання юридичної термінології є досить актуальним. Без термінів неможливо максимально точно викласти законодавчу думку. Юридична термінологія допомагає досягти максимальної лаконічності юридичного тексту.

Саме мова є засобом, процесом і продуктом різних галузей права, де юридичні тексти, у письмовій чи усній формі, породжені з метою обслуговування регульованої соціальної поведінки. Розвиток суспільства, зміна суспільно-економічних формацій та ідеологій здійснюють безпосередній вплив на